

SOČA

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za branbo narodnih pravic.

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja za pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četrt leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

Pri oznanilih se plačuje za navadno tristostrano vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje drke po prostoru in vsak po 30 kr. za tisk.

Narocnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga kjer se nahaja tudi upravnštvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalci in drugimi nepremožnimi se naročnina znižuje, ako se oglase pri uredništvu.

V Gorici 10. junija 1873.

Uže v 6. i 7. št. „Soče“ od 6. i 13. februarja t. l. smo v daljšem sestavku skušali „Sočinim“ čitateljem naslikati nevarnosti, katere bi se lahko izcimile iz „volilne reforme“, kakoršno je nameravala znana samopasna svojat, ko bi zdravi razum in energija vseh poštenih Avstrijcev več ne bila v stanu oteti državnega voza, katerega je nje volstvo tako hudo zavozilo.

Takrat smo pritegnili, da v teoriji nismo zoper splošen in neposreden centralni zastop vseh narodov avstrijske monarhije, da se pa po volilni reformi, katero ta svojat zagovarja, vse pomanjkljivosti februarjske ustave od l. 1861. še povečajo, da se ž njo pravice vseh ostalih narodov do zastopa Nemcem v korist okrajšajo, in da se ustanovitvi iz poštenih in neodvisnih mož obstoječega parlamenta le še večje zapreke stavijo.

V zadnjih štirih listih „Soče“ se je s statističnimi datumi jasno dokazalo, kako število tistih poslancev, ki imajo voliti neprivelegovani narodi, v razmeri z resničnim številom prebivalcev zaostaja in kako se nekaterim odličnim skupščinam in mestom prednost daje v nasprotju z onimi, ki od te svojati še niso prejeli diploma slepega ustavoverstva.

Kaj pa smemo gledé poštenosti in neodvisnosti, tečaj gledé pospeševanja pravega državnega interesa, splošne blagosti, moči in razcvita avstrijske države od te svojati pričakovati, če pri volitvah prihoduje zmaga, tega nam nij treba posebe razlagati, ker je sama prevzela dokazati nam svojo notranjo gnjilobo, spridenost svojega strankarstva in obupnost tistega stanja, katero je sama ustvarila ter do sedaj po svojih časopisih kot države najvišji materijelni razcvit in kot slavno zmago nemške kulture na vse štiri vetrove razglašala.

Se celo preje nego je „Soča“ v svoji 3. številki od 16. januarja prerokovala, je prestrašna borsna kriza nastopila, ker ošabnost znane katerije po njeni zmagilz volilno reformo nij nobenih mej več poznala ter uže preteči „krach“ s tem pospešila, da je v svoji slepi blodnji zanašaje se na svojo ošabnost in brezskajzenost z večjo predržnostjo „švindelnike“ ustanavljala in

kurse brezvrednostnih papirjev na sleparsk način vzviševala.

Po krivdi te strauke smo uže financijelni Sedan doživeli, tola kar bi se niti nje najhujši nasprotnik ne bil upati drnil, se je zdaj vsled prepira nastavšega mej nje imi voditelji o priložnosti volilnih razgovorov še sama z moraličnim Sedanom potokla, in hudejamo se, da se od tega udarca ne boje tako kmalu okrevala.

S tem, da se je ta stranka v mlade in stare ločila in da ustavoverni časopisi, sedaj ločeni v dva sovražna tabra, umazano perilo svojih viteških voditeljev prav cum amore et coram populo pero, s tem se nam je odprl pogled v najglobšjo skrivnost onih vite-zov, ki so do sedaj smatrali rešitev Avstrije kot svojo svoboščino in svobodo in lojaliteto kot poseben monopol svoje koterije.

V čem se prav za prav mladi ustavoverci od starih razlikujejo, tega mi iz tako daljave ne moremo dobro izpoznati, vendar se nam vsaj gledé ustavovernih voditeljev prav dobra zdi definicija nekoga herolinskoga lista, ki pravi, da eni so pijavke, ki so se uže napile, drugi pa tudi pijavke, ki se stopro napiti hočejo.

Nikakor nečemo nemškemu narodu v Avstriji sploh tako samopasnih namer politikati, niti mu vsestransko širéce se spridenosti pripisovati, a vendar ga ne moremo popolnoma oprostiti, da ima o nemški kulturi v Avstriji pretrane misli, da si vsled tega prisvaja gospodstvo nad drugimi narodi ter tako podpira sebične namere nekterih voditeljev, kakor bi nemški mali meščan kaj imel od tega, če Giskra ali Kopp mastne koncesije dobivata, ali če Kuranda ali Piekert več upravnih svetovalstev na svojih dragih glavah združujeta.

Kaj so ti ustavaški vitezi, in kaj imamo v prihodnje od njih pričakovati, to nam pravijo mejsobne tožbe njihovih časopisov; verjeti jim moramo, če na enaka okrivljenja i natolevanja „nove Presse“ od 4. t. m. ob ustavovercih piše „Deutsche Ztg.“ od 5. jun.: „Njih ideal notranje politike je premišljen užitek tega, kar se na katerikoli način more zaslužiti, neomajivo zaupanje v obstoječ razmere, dokler jih federalizem

za nohtni ne počé, opozicija, ki s pestjo v žepu žuga, če ministerstvo kako koncesijo odreče. Rudečo politiko delajo za inozemstvo, kor daje njih firmi svetlobo in popularnato, notranja kupčija ima stalnejša tla, — za Gambetto in Castelarja sanjarijo, kajti k sreči nijsta Avstrijca, toda ko bi se oglašila, da prevzmeta kako poslanstvo, po tem bi prič radi videli, če bi se „Neue fr. Presse“ za nja potegnila, ali če bi ja Beckenschuss (predsednik dunajske kupčijske zbornice) in Felder (dunajski župan) za kandidata postavila.“

Kar so naposled tiče vnanje politike, vidimo, ka se obe „Presse“, „Deutsche Ztg.“, dunajski „Tagblatt“ i drugi listi ustavoverne strauke, ki v italijanskem i nemškem vprašanju l. 1859. in 1866. nobene previdnosti nijso pokazali, tudi v jutrovlj zadevah, kakor se navadno o Burbonih trdi, nijso nič naučili in nič pozabili, nego da se huj sedaj, ko na Dunaji navzočnemu ruskemu carju slavospvo pojó, vendar odločno zoper vsako olajšanje turškega jarma izrekajo ter za vzdrževanje skoraj nemogočega status quo na balkanskem polnotoku kriče, kakor bi se s praznim hvalisanjem Prusja in Rusija dala prekaniti ter od politike svojih interesov odtegniti.

Bog daj, da bi se vzhodnje vprašanje na shodu mogočnih vladarjev in njih ministrov o priložnosti dunajske razstave tako rešilo, da bi zadostovalno vsem opravičenim interesom in človeštva sploh, kajti vidi se, da je turška vlada uže glavo izgubila, da je naslednje vprašanje v Carigradu uže goreče postalo in da se osmanska država popolnoma razdeva; ko bi vsled vseh teh uzrokov preteča katastrofa nastopila, dokler ima za sedaj gotovo še močna ustavovernna stranka državno kruno v rokah, po tem binam ta svojat mogla zaradi svoje slavočobje (strahu pred Slovani) po financijelnem in moraličnem še politični Sedan napraviti.

Občno znana avstrijska sreča nam je še enkrat mej gromom in bliskom z borsno krizo in z razporom, ki je mej mladimi i starimi ustavoverci nastal, pokazala prepad, do kterga nas je pripeljalo gospodarjenje nemško-pemske klike. Vsak brez razločka narodnosti,

LISTEK.

Junak.

Rudeča nit v „Glasovi“ zgodovini goriških Slovencev.

(Dalje.)

Neprestalo kvakanje nevoščljivih žab v Ljubljani in v Korenju je imelo vendar za našega junaka zlo navsečne nasledke. Začeli so ga tako hudo lasje bolati, da bi bil vsled tega kmalo plešec postal. V svoji neizmerni otožnosti se zaklene v znotranjo kovačijo in le redko kedaj se prikaže na dan.

Imel je pa kot poveljnik „Soče“ za adjutanta nekoga majhnega pa zelo nemirnega moža, kateremu je on sam ime „kolovodja“ izmislil, ker bi bil tako rad sam ladjo kolovodil. „Soča“ je namreč vojni parobrod na kolesu.

Ta nemirni duh je pogostoma na duri kovačije potrkal in junaka iz njegovih otožnih sanj zbujal. „Oj, gospod poveljnik, na podnebu se kažejo nevarne megle, skličite častnike v svet!“ ali pa: „Novi mornarji hočejo pristopiti, pridimo skupaj, da jih sprejmemo!“ In „kolovodja“ je vsakrat tako nujno silil, da se je moral junak udati. Skliceval je male svete, skliceval, pa redko, tudi občne bojne svete, a njega nij bilo zraven; ali če se je uže prikazal, je bilo to proti koncu posvetovanja, da je sè svojo navzočnostjo ntišnil dotičnim sklepom pečat izvanredne slovesnosti. Nadomestoval ga je navadno prvi podpoveljnik, kateri je bil sicer jako hraber na morju, a v navadnem življenji, kedar je šlo za njegove osobne koristi, zelo nepraktičen mož. Na narodni borsni in v mnogih loterijah za

dobrodelne namene zaigral je proti vse svoje zasluzke in postal je „ubogi rerež“, kar je menda še dan danes, če še živi.

Eukrat so gospodje ministri v glavnem mestu iztuhali, da so nekateri dežele preveč z davki obložene in da bi jim trebalo po vsakem načnu bremena zlagšati. Naši mornarji na „Soča“ so se te namere v prvem trenutku nekoliko ustrašili. Mislili so si namreč, če se zemljiščni davki znižajo, treba'o bo za denar po drugi poti skrbeti in morla bi se utegnili davki na ladje nakladati, ali celo toliko soli iz morja poprodati, da bi se začela vola sušiti in da bi na vse zadnje „Soča“ na sahem ostala.

Zatorej pesopisa naglo adjutant „kolovodja“ k junakovim duram in potrka tako močno, da so preplašenemu poveljniku bolai lasje vsi hnadu po konci vstali. „Za boga, skličite naglo častnike in povabite tudi od drugod voljavne moze k posvetovanju, da se ubranimo nevarni sti. Toda naznanite ta shod tudi slavni policiji, kajti, kedar se o davkih govori . . .“ Nemirni duh ne more svojega stavka končati, tako naglo mu junak prestriže besedo: „Kaj, policija naj bi se utkala v naša posvetovanja? Je nij treba. Hajd, naznani shod in povabi k njemu tudi moze iz vseh otokov našega morja!“ In adjutant, vedoč, da ne bi opravil nič z vsimi svojimi ugovori, oclide, pa še na durih plaho zagodranja v svojo kozjo brado: „Stavim glavo, da zabredemo.“

In posvetovanje se je vršilo brez policije. Razen enega so bili menla vsi častniki navzočni, tudi drugih možakov je bilo lepo število. Poveljnik je prikorakal, kakor se spodobi najzadnji. V zboru je bil pa nekdo, kateri je imel jako tanka ušesa, tančenoja celo od onih psičkov, katere imenujemo v navadnem življenji „špiceljnc.“ Ta je slišal govornike govoriti tudi to,

kar nij noben drug šo tako pazljiv poslušalec slišal. In ker so bili oni tako neskončno tiho govorjeni stavki strašno nevarni državnemu obstanku, da, cel človeški družb, ga je tako neusmiljeno vest pekla, da je šel in se vsega sgrevano spovedal pri spovedniku, kojemu nij nihče ni jezik pritisnil spovedniškega počata. In zgodilo se je potem, kar se je zgodilo.

Eno pravdo so obesli „Soči“ pri „mali rihti“ in eno pri „krvavi rihti.“ To so bili za naše „Sočane“ hudi čas, ko so se morali hnadu na dve strani braniti in poveljnika so lasje še huje boleli, kakor po navadi. — „Mala rihta“ je Sočane dvakrat enako obsodila. — in dvakrat so podali energične ugovore: častniki s podpoveljnikom na čelu v siromaški slovenščini, junak pa sam na svojo roko v gospodski italijanščini; saj bi bilo pač sramotno, če bi gospod poveljnik branil svojo visokorodnost v hornem jeziku, katerega pri nas vsak berač govori.

Pravda je kaj čudno končala. „Mala rihta“ je hotela Sočane, zaradi njihove občne znane radodarnosti pred vsem svetom počastiti in zato je odločila, naj podarujeta poveljnik in podpoveljnik vsak po 30 rajnzjev, častniki z dolgimi hlačami naj dajo vsak po 20 rajnzjev in ona dva častnika, katera si nijsta mogla zadosta blagi za dolge hlače kupiti, ampak sta morala krato hlače v dolgih skorenjah skrivati, vsak po deset rajnzjev za mestno uboge. Iz tega se vidi, kako tankovestno zaajo naše „rihte“ razločevati.

Kaj pa je bilo s pravdo pred „krvavo rihto?“ Veliko kokodajcanja — pa prav nič jajec. Ker nij imel pri zboru naših mornarjev — razen enega nihče tako tankih ušes, da bi bil slišal, ali tako sinega gobca, da bi bil zavohal v dotičnih razgovorih kajenje javnega mira ali celo veleizdaje, nij mogel tudi nihče kaj tacega spricovati in pravda je morala pod kof.

ki z Avstrijo dobro misli ter jo ohraniti želi, bi ne smel zamuditi priložnosti, katero mu daje bodoča volitev, da bi pomagal hudo poškodovani državni vzpostavitvi na pravo pot, katero oam kažejo skupni interesi.

Edino sredstvo v dosego te namere pa obstoji v tem, da vsak volilec ne gleda na razpore, ki so žalibog dan danes mej vsemi narodnostimi na dnevnem redu, vsaj v tem slučaju odda svoj glas za najpoštenejega in najneodvisnejega kandidata, in če se na ta način sude parlament poštenih možakov, po tem ne bode teško, škodljivih elementov tudi iz ministerstva in izmej upravnih uradnikov izbačiti.

Če bi pa duh trdovratnih kast in kratkovidna politika, ki meri vse na mravljinčjo ped, ktera sta do sedaj ustavevercom do krmila pomagala, tudi sedaj, ko je ta poblepna svojat odkrila pred našmi očmi svoje pogubljivo finančno gospodarenje in svoje brezobčelno vladanje, pri bodočih volitvah do zmage jej pripomogla: po tem bi se zamojena priložnost teško še kedaj povrnila in kakor j. Francesco Petrarco malo dni pred poginom beneške republike v stranko razcepjenemu in vsled razpore proti preteči sovražni invaziji nezmogljemu in roko križem držajem velikemu svetu zaklical, tako bi morali tudi mi sedaj ponoviti: *„Adesso vedo che per la povera patria mia la xe finia!“* Lucanus.

Dopisi.

V Gorici 10. junija. Povsod v ustavnih državah je navada, da se posvetovanja in sklepi važnejih konstitucionalnih oblastij po časopisih ali v posebnih listih približujejo. Tudi v Avstriji imajo to vse hvale vredno navado skoraj povsod. Samo pri nas se le prilično komu posreči, da pozve, — in to navadno zelo nenatančno, kaj počinjajo naš deželni odbor, razna naša šolska svetovanja, komisije za uravnavo zemljišnih davkov in druge oblastije tako vrste.

Po postranskih durih, bi rekel, sfrči kaka malenkostna vest mej radovedni svet, kateri jo potem po svojih mislih razširi ali obteše in potem jo beremo navadno v domačih in zunanjih listih vso spremenjeno, kakoršna le more priti od nezanesljivih poročevalcev, kateri so jo morda že iz tretjih ust slišali in potem še po svoje zasakali.

Iz šolskih svetovalstev pozvamo k večjemu učiteljske spremembe, in vendar se tam gotovo važno reči pretresajo in sk'epajo, katero gotovo jako zanimajo one, kateri morajo šole z velikimi prikladi k davkom vzdrževati. O delovanji naših cenilnih komisij je presneto malo prišlo v javnost, dasi ravno je uže delo blizo dogana. Te dni je priobčila deželna komisija golo vrstilo tarifo (Classifications-Tarif) za goriško krenovino z dostavkom, da je okrajnim cenilnim komisijam, občinaru in iz občinske zveze ločenim posestnikom, potem tistim posestnikom, kateri plačujejo v občini vsaj šesti del zemljišnega davka, na voljo dano, zoper to tarifo podati pismene ugovore pri dotični okrajni cenilni komisiji v neprestopnem roku šestih tednov, ki prične 19. junija in neha 31. julija t. l.

Vrstilna tarifa je razgrnena v občinskih uradih in pri okrajnih cenilnih komisijah, kder jo lahko vsako pregleda; pri zadnjih se more pregledati tudi cenilni operat.

Kaj je treba, da pozve davkoplačevalec vse drobno, kaj, zakaj in kako se je vse to sklepalo, kar se

je sklenilo! Tako se žalibog godi pri nas, drugo mišljo drugače.

Proti programu učnega načrta na c. k. vadinici v Gorici, ki je vložilo c. k. deželno šolsko svetovanje ministerstvu za uk in bogočastje, je podal naš deželni odbor energičen protest npravnost Nj. E. ministru Stronachju. Posnetek te vloge priložimo pr. h. o. l. n. j. č. da nam bo dovoljeno.

Mogoče, da bude odborov protest kaj pomagal, ter ubranil, da se zopet urine nemški kot učni jezik v naše spodnje šole. A veliko zdalaša obramba bi bila gotovo, ako bi bilo šolsko svetovanje samo, kot v šolskih zadevah merodajna oblastja, zavrnla ministerstveni predlog in ako bi bila posebnobna deželna zastopnika odločno protestovala proti vladnim nameram.

Kedar se ponemči enkrat c. k. vadinica v Gorici, se bo poskušal razegniti eksperiment kmalo tudi na ljudske šole na kasetih in potem pridemo čez ne dolgo zopet do tega, kder smo uže bil nekdanj, da se vsakega dečka, kateri bi v šoli kake slovenske besede črnil, tablica na hrbet obesi z napisom: „Ich bin ein Esel!“

Italijanski in slovenski osmošolci so delali pretekli teden pismeni izpit za maturo iz nemščine. Dotične naloge se pošljejo, kakor se pripoveduje, v dnojsko razstavo, najbrže v dokaz, kako izvrstno se naša mladina ponemčuje, kajti ako bi hoteli pokazati vesoljnemu svetu zmožnosti in napredovanje naših dijakov sploh, poslali bi v razstavo lahko tudi slovenske ali italijanske naloge, — ali pa naloge iz drugih predmetov, v katerih se posamezni dijaki posebno odlikujejo. Kaj pa, ko bi razstavili slovenske in italijanske naloge nemških dijakov. Ne bojte se, ne bodo jih ne!

Cez. kr. namestnik Baroa Cezchi se je mudil pretekli teden nekoliko dni na Gorškem. Obiskal je Kanal, Ajdovščino, Brda in povsod dotične šole. Tudi v Gorici je počitil nekatere šole.

Kviško 9. jun. [Izv. dop.] Uže dolgo časa nisem čital v „Soči“ nobenega dopisa od naših briskih krajev in zato sem enkrat tudi jaz prijel za pero, da Vam marsikaj povem, kar nij še znano. Za društvo „Gorica“ se je tudi pri nas agitavalo in nekteri gospodje so nas mnogo mej temi tudi mene prav se silo opisali v ono društvo; skakali so nam s črnimi barvami naše staro in koristno politično društvo in njega voditelje; „Gorico“ pa so popisavali tako, da bi se ne mogel več noben katolčan izveličiti, če ne pristopi k temu društvu. Vkljub temi pa njevo agitatorji zapustili povsod dobrega vtisa; volja mnogih količkaj zmožnih nij bila pristopiti h „Gorici“, dasi ravno je to društvo cenajše od „Soče“; pa kaj je koristilo braniti se, vpisali so nas vse jedno; a za malo časa, ker nam je reč še jasneja, nego popreje in se bomo odpovedali eden za drugim.

Nij treba misliti, da „Soča“ nima prijateljev mej nami; vsi tisti, ki smo bili „Sočani“ še „Sočini“ ostanemo in nam se bude pridružilo še mnogo drugih naših prijateljev. Zatorej pa želimo, da politično društvo „Soča“, ker zdaj napravlja povsod javne shode, enkrat tudi pri nas kaj takega napravi in da ljudstvu pokaže, da strogo zagovarja narodne pravice in z vo-

*] Bil je večeraj tudi g. Čebren iz Rihemberka pri nas, ki nam je ravno tako tožil in se jezil, da je bil natančim eskomoti- „Gorico“ URED.

mi je to jako žal. Pa z druge strani nisem znal vseh okoliščin in sem bil slabo po-lučen v tej zadevi, ter misleč, da vodstvo omenjenega zavoda je brez vsakega važnega uzroka, meni nič tebi nič, prepovedavalo gojencem me obiskavati, čutil sem se nekaj razžaljenega (akoravno nemam navade se razžaljevati), ter vsled tega pisal sem en malo jezno. Ako bi bil vedel, da je vodstvo storilo to prepoved z namenom oteti fauta slabemu uplvu mojih bogoslovskih mnenj, ne bil bi nič rekel. Sicer pa priznava č. g. dopisnik „Glasa“, da celó brez mojih bogoslovskih izskovanj ne bil bi mogel seznaniti se z rejencem, ker „vodstvu se nij zdelo ni častno ni primerno, pošiljati meni nič, tebi nič tujemu in neznanemu človeku rejenca na ogled, kakor neki vojaški komisiji, in to tim manj, ker mora, kar je nekaj let, nasproti vojaški oblasti to delati“. Pred vsim moram izreči, da priznavam globokomislenost in bistroumen dovtip te fraze. Pa to je le opazka dile-tanta, občudujočega lepo umetniško delo, in tedaj je le postranska stvar v najini pravdi. Bolje važno, mislim, bo to, kar zdaj pride na vrsto. Tedaj „vodstvu se nij zdelo častno“, da bi „tuj in neznan človek“ seznanil se s fantom, ki je poslal izvrstno zbirko ljudstvenih stvari „učnemu gospodu“. Vprašam čast. „Glasovega“ dopisnika, ali „tuj in neznan človek“ in „učni gospod“ ste dve razni osebi ali pa ena? Če ena, kakó je to mogoče, da „učni gospod, ki nabira gradivo za znanstveno delo“, za katerega rejenci zavoda „so spisovali zbirke pred očmi svojih predstojnikov“, postaja naenkrat „tuj in neznan človek“? Zakaj pa tedaj pošiljati one zbirke „tujem in neznanemu človeku“, kateri morda je kak slopar in zapeljivec, po-

čim pogumom, kakor stranka, ki pravi, da oblastnija je treba molčati in potrpeti z njim, če tudi ne postopajo narodu v prid; cerkvene in posvetne oblastnije ne napadati, če so tudi na k'ivem potu in sploh nepogojno spoštovati jih v pratiranem zamislu 4. božje zapovedi.

Politično društvo „Soča“ naj pokaže tudi pri nas, kakor je drugod pokazalo, da v njem je prostor za vsacega še tako vročega katolčana, če se tudi ne meša v verske zadeve, ker ima dosta drugih zadev gmotnih in narodnostnih zagovarjati in pospeševati.

Naša čitalnica se bo med 3. in 4. tednih odprla se slovenski besedi, h kateri pričakujemo mnogo goriških gostov; zdaj pa uprašam odbor „Soče“: Ali ni bi bilo mogoče, da skhče ravno tisti dan javni občni zbor v Kviško, da se bomo tam pogovarjali o naših narodnih zadevah in posebno o direktnih volitvah? Občni zbor naj bi se začel pravej po popolnanski božji službi in po občnem zboru bi bila beseda; tako bi se lepo z dobrim zružilo, in to bi bilo polit. društvo in naš čitalnici jako primerno in koristno. Prosim tedaj v imenu večih, naj slavni odbor „Soča“ to reč pravej v pretres vzame in se z nami dogovarja. Neustrašljivo naprej, „Sočani“, za narod in njegovo pravico, katere ste dozdej zmerom zvesto branili.

J. K. v imenu večih.

Iz Ljubljane 8. jun. [Izv. dop.] Ravno tisti časopis kateri jo za slovenski narod veliko dobrega i polučnega spisal, prevzel se je, ter je nekaj časa sem začel ovirati vsa podvzetja na duševnem i narodnogospodarskem polji, ki niso dobila višega dovoljenja od njegovih kolovodj. Začela se je pred nekaj leti posebno na leposlovnem polji pridno orati ledina, a ker nij načim tega oranja dopadal našim starim, ker se je tudi plevel in osat rivati začel, napeli so stari, kateri so sami neve loma nekoliko teh nepotrebnih zelišč zasejali, vse sile svoje, da bi te predčne orače izpodrinili in očrnil, kar se jim je tudi deloma posrečilo.

Ali tudi na političnem polji so zasledili nekatere, ki so začeli samostalno misliti ter njih umišljevano neizmotljivost karati i hoteli so tudi te zatreti. Tukaj so jim njihova nameravanja popolnoma izpodletela. Ljudstvo stiskano od vseh strani poprijelo se je odločnejših borilcev za svoje blagostanje. I boj proti vsemu, kar nij njih mnenja, kar se ne da od njih komandirati, sklenili so stari v svoji sveti jezi ter zapisali to geslo s tako debelimi črkami na svojo zastavo, da bo uže vsakemu samostojno mislečemu hudo v oč.

Kako orožje se pa uporablja za ta boj, pisano ali nepisano, pametno ali bedasto, narodu koristno ali pogubonosno, na to se ne pazi, če tudi narod trpi ter končno zaradi osebnih strastij tudi pogine, to jili ne briga. Ali plesati po njihovi godbi, ali trpeti, to je njihovo geslo i tega se tako možko drže, da jim v tem oziru človek težko kaj očitati zamore. Da je večini naših pseudo-rodoljubov ie zato, da dosežejo svoje samopridne namere, razvidi se lahko iz tega, kakó se je duhovščina, katera je v svojem notranjem popolnoma prepričana, da je politično postopanje starih narodu na pogubo, (jaz menim tukaj posebno goriško duhovščino, s katero sem v svojih mladih letih tedaj uže pred dolgim občeval) i se je do letošnjega leta v tem zmislu tudi javno izraževala, in to vseda njih organih napredujoče stranke, zaradi osobae oportunitete poprijela propagandovanje med ljudstvom za stare stranko ter to z raznovrstnimi sofizmi zagovarja, kar je v prejšnje n

Malo dni potem se je prikazala na podnebjju osodepolna zvezda repatica, katera je svoj nevarni rep obrnila naravnost proti Slovanom. Učeni in naučeni zvedogledi so jo imenovali „Jiskra“. Kakor je občne znano, se mornarji zelo k'abjeverni in se ustrašijo vsake izvanredne prikazni na podnebjju.

Nij čuda tedaj, da je našega junaka, kateri je zraven tega zelo nervozen in posebno občutljiv za vsako spremembo na podnebjju, pri tej priliki strašan strah spreletel. Nagloma skoči iz ladje na suho, se odpove poveljništvu ter se trdno zaklene v svojo kovačijo. Dolgo potem ga nij bilo videti.

Poveljništvo so pa izročili pogumnemu podpoveljniku, kateri je v najneugodnejih vremenih neprestrašeno vodil brzo „Sočo“ previdno ogibajoč se nevarnih žarkov slovanožrelne repatice.

(Dalje prih.)

Nektere opazke ruskega profesorja.

Spisal

prof. J. Baudouin de Courtenay.

(Nadaljevanje.)

Kar se tiče „pravljice“, mislim, da najbolje bi bilo, ako bi za zmeraj ostala pravljica. Če pa čast. „Glasov“ dopisnik prestavlja jo na goriške razmere in na resnične prigodbe, čutim se zavezanega, spregovoriti nekaj tudi v tej zadevi. — Priznavam, da sem se v tej pravljici izrazil nekolikokrat nepravilno in prenapeto, ter moram zagotoviti mojega prijatelja iz „Glasa“, da

sebnó pa kedar kakor je, priznava sam „Gl.-ov“ dopisnik, vodstvo zavoda videlo v tem neznanem človeku namreč zapeljivca mladine? Zakaj sploh dopuščati celó pismene zveze rejencev s tem „tujim in neznanim človekom“? Kedar nij „častno“ za zavod, da bi rejenci obiskovali tega tujca, mislim, da tudi nij častno, da bi mu pošiljali svoje zbirke. Če pa uže pošiljajo zbirke, je naravni nasledek, dati jim priložnost govoriti s tem „tujim in neznanim človekom“, objasniti mu nekatere nerazumljive zanj pojrobnosti ter slišati od njega samega kritiko svoje zbirke in nasveta, kakó da bi izboljšali način zapisavanja narodnih stvari. In moram zagotoviti č. mojega prijatelja iz „Glasa“, — akoravno vem, da mi ne bo verjel, da oni „tuj in neznan človek“ je hotel videti rejenca ne da bi mu razlagal protislovja sv. pisma in pomote sv. Avguština, sv. Križostoma, sv. Bonaventure, sv. Tomaža Akvinskega i. dr., ampak le zavoljo tega, da bi govoril z njim ob uže poslani zbirki in se z njim zmenilo prihodnjih zbirkah; kakó da bi je sestavljala, kakó da bi izraževal ta ali pa oni glas itd. Naj tedaj razsodi č. „Glasov“ do; isnik, ali tu se more govoriti o pošiljanji „na ogled“, o „vojaški komisiji“ itp. Na ogled“ nijsem mogel tirjati omenjenega rejenca uže iz tega uzroka, ker ne stojim z njim v nobeni oficijalni razmeri, nijsem njegov nič vodja, nič učitelj, nič kak drug načelnik (predstojnik), ampak sem zanj le oseba privatna, popolnoma z njim enakopravna. Ob „ogledu“ pa v „vojaškem“ zmislu ne more biti govorjenja uže vsled tega, ker sem poslan od ruske vlade, ne da bi nabiral za njo vojake, ampak da bi nabiral tvarino za popisovanje nekterih ljudstvenih dialektov, sem poslan od ministerstva za uk,

čas brez vsakega truda z očividnimi odkritosrčnimi dokazi pobijala.

Raje volimo nemškutarja (tedaj najhujšega nasprotnika i zatirnika našega narodnega obstanka) kakor naprednjaškega Slovence za državnega poslanca! Tako pišejo „Novice“ svojim vernim i sploh v javni svet! Ali se ne pravi to, dragi očitatelj, ki ti je v prvi vrsti obstanek narodov na sveti, za sebične namere ljudski blagor prodajat; ne presegajo take objave uže vse meje pametnega mišljenja?! I taki hočejo biti narodovi voditelji, takim naj bi se ljudstvo zaupalo?

Vsakako pa je dobro, da so izpovedali svoje namere in vsakemu pametnemu rodoljuba, katerega so dosedaj se svojim hlinjenjem slepili, odprle se bodo oči, začel bo svariti bližnje mu sorajčka pred nevarstje, ki jim preti od stranke delajoče za samopridne nakane.

Politični pregled.

Še zmerom nič drugzega, nego priprave za direktne volitve; stari in mladi ustavoverci se v eno-mer češejo po „Deutsche Zeitung“ in „Neue freie Presse“. Mladi starim največe „lumparije“ očitajo, in to je vse res, ker so mladi in stari dozdej iz enega korita jedli in mladi tedaj prav dobro vedó, kaj se je godilo. Ta prepir svetu osvečuje rovni stan Avstrije, katera je vendar uže dolgo časa v rokah te stranke. Stari in mladi prav pridno kandidato postavljajo, pridružila se jim je še tretja demokratična stranka, katera meni na Dunaji kandidovati Umlaufa in Löbljcha, ki sta se v prejšnjih časih potezavala za poravnavo mej avstrijskimi narodi. Pa tudi mej nemško katoliško stranko na Dunaji je nastal prepir; kardinal Rauscher je ustavoverec in njegov organ „Volksfreund“ pravi, da duhovščina mora podpirati ustavoverce in pripoznati ustavo; tem izjavam nasproti protestuje „Vaterland“, organ avstrijsko katoliško-konservativne stranke, ki pravi, da je treba vroči centralizem in potezati se za federalistično osnovo Avstrije. Dobro je, da kardinal Rauscher je osamljen se svojimi kreaturami in da ga še ves klerus njegove škofije ne poslušajo. Te dve katoliški stranki ste sicer zadnji čas poskusili neko približanje pa nij šlo.

V „Reformi“ se je oglasil neki Rus proti Poljakom in Čehom ter jim svetoval več edinosti in manje partikularizma; Čehi naj popustijo idejo lastnega kraljestva in lastno narodnosti in naj se naravnost vržejo v naročaj Rusom, kateri edini jih morejo in morajo rešiti, tudi če bi Čehi sami ne hoteli. Na to izjavo odgovarja Palacky tudi v „Reformi“, da Čehi so sicer prijatelji bratov Rusov, a da ne bodo nikoli žrtvovali svoje narodnosti, svoje literature in zgodovine, da oni še zmerom nijso obupali nad mogočnostjo, da postanejo svobodni in srečni v Avstriji ter da je česka narodnost tako razvita

in samovestna, da bi tudi pod tujim jarmom ne poginila.

Interesantno je mnenje Rusov ob avstrijskih Slovanih: oni nas hočejo osvoboditi vse avstrijske Slovence; a zato, pravijo, moramo mi vso našo šaro preč vreči in popolnoma Rusi postati. To bi bilo lepo osybojenje! In vendar je to mnenje na Ruskem obeno; vsak Rus, s katerim smo dozdej govorili, je bil še ravno teh mislij. Rusom nij tega zameriti, ker so vsi panslavisti in si ne morejo misliti svobodnega razvitja malih slovanskih narodnostij po svoje; a ustavovercem naj bi bilo to v poduk.

Ruski car je v saboto popoldne zapustil Dunaj in se podal v kopel Enns; ločitev od našega dvora je bila kaj srčna. Sploh pišejo zdaj časopisi da so postale razmere mej Rusko in Avstrijo jako prijazne in da bode Avstrija vsled dogovorov mej Andrassijem in Gorčakovom začela v orijentu drugo, zatiranim slovanskim narodom prijazno politiko. To bi bilo sicer želiti; a dvomimo, da je našim diplomatom mogoče trezno računati, kadar imajo opraviti se Slovani. Bili so na Dunaji skup 4 vladarji slovanskih držav: ruski car, knez Nikita in knez Milan, vsi trije gosti našega cesarja, katerega država je tudi večinoma slovanska, in ker so se mnogo dogovarjali, je mogoče, da so se kaj porazumeli gledé orijenta; a nam avstrijskim Slovanom ne bo ta shod najbrže prav nič dobrega prinesel. Sicer pa ostanemo pri tem, kar smo uže večkrat trdili, da vse te prijaznosti mej vladarji nemanjo dandanašnji prav nič pomena; saj smo videli kaj je nastalo po letu 1867, ko so si vsi vladarji v Parizu prijazno v roke segali; mej tem ko se na Dunaji ruski in naš vladar v prijaznosti eden drugzega prekoševata, hoče „Vaterland“ vedeti, da je razdeljitev Avstrije mej Nemško in Rusko sklenena reč.

Marsikedo je mislil da so naši ministri prišli v nemilost; a nasproti temu mnenju prinaša „Wiener Zeitung“ podelitev visokih redov ministrom Lasserju, Banhansu, Glaserju in Ungerju. - „Wanderer“ piše v enem zadnjih listov, da se nij treba toliko puliti za program sam, ampak da je zdaj v prvi vrsti važen dober kandidat. Tega mnenja smo bili tudi mi zmerom, in tedaj še enkrat svetujemo vsem „našim“, da se le zato brigajo, da zvolimo dosta dobrih, zanesljivih Slovencev, kateri uže poznajo naš program in naše težnje.

Ogrsko ministerstvo je predložilo drž. postavo o notarjih, vsled kateri bodo morali notarji v Transilaviji madjarsko uradovati. Madjari se kažejo izvrstne, pa smešno posnematelje naših ustavovercev; svoje kulture ne bodo pač nobenemu narodu, še ciganom ne vsilili. Nadalje je predložil finančni odsek omenjenemu zboru proračun za l. 1874. Poravnava mej Ogrji in Hrvati je nakda toliko kakor

števila. Torej je predstojništvo zavoda prepovedalo onomu rejencu, obiskavati gospoda rekoč, da učeni gospod bi znal biti prav takrat, ko pride rejenc k njemu, zamisljen v sv. pismo, ter bi ga tako motil v bistroumni preiskavi, ali pa bi se gospod delal nemočenega, in bi govoril po navadi učenjakov, ki pri bukvah čepe pozabijo, da nad njimi streha gori, o globokih prašanjih, kterim se ne more bližati rejenc, baveč se z latinsko Schmiedovo in grško Curtiusovo slovnico, ako se noče nevarnosti izpostaviti, da bo tak salto-mortale za njegov dušni razvoj, ker odgojiteljska pravila, neznanca in nezahtevana v čumnati znanstveno izobraženega moža, vendar neobhodno potrebna vsaki odgojiteljski vadli, poudarjajo „festina lente“ in „hiti, pa se ne prehititi.“

Vprašam vse svoje zoance, ali najdejo tu vsaj nekaj, kar bi se moglo potegniti na mojo osebo. Kdaj, kje in kaj sem govoril o protislavskih sv. pisma in o pomotali cerkvenih očakov?

Kdaj delal sem se „nemočenega“ (nezmotljivega?) in vsiloval drugim svoja mnenja? Kdaj sem govoril o globokih prašanjih, kterim se ne more bližati rejenc? itd. Če č. g. dopisnik zares misli, da se nčejaki delajo „nemočene“, moram mu naznaniti, da ne pozna nobenega izmej njih; ker resnični učenjaki, resnični znanstveni ljudje nikedar se ne čutijo nezmotljive in celo ne priznavajo nobene nezmotljivosti. (Zahvala št. 26)

V zadnjem podlistku „Nektere opazke“ itd. (št. 23. „Soče“) na mestu „ne mōrem kratiti“ (str. 2, pred. 2, vrsta 6 in 5 od spodaj) se mora brati: moram zagotoviti čast. kritika, da nijsem imel namena kratiti; na mestu pa „Pri tem obnašanja“ itd. (str. 3, pred. 2, vrsta 6 od zgoraj) se mora brati: Pri tem, obnašanja itd.

gotova, s kolikim uspehom za naše brate Hrvate, ne moremo še povedati.

Razne vesti.

(Občni zbor Soče) v Rihemberku se je preteklo nedeljo v najlepšem redu vršil. Navzočnih so šteli 43 društenikov in nad 80 poslušalcev, kar sicer nij veliko za javni shod; toda, kakor smo pozneje pozvedeli, so menili domači, ka se smejo deležiti zbora samo društveni člani in tako je prišlo več Kraševcev nego Rihemberčanov. Zborovali smo v dvorani spodnje rihemberške grajsčice, katero nam je gospod grof Lantieri blagodušno v ta namen odstopil. Gospod grof sam je tudi počastil zbor se svojo navzočnostjo. Razprava obeli točk dnevnega reda je bila jako živahna in izgledno parlamentarična. Pri tej priliki se je zopet jasno pokazalo, kako naglo naše ljudstvo v tem oziru napreduje in kako lepo se razvija v javnem, političnem življenji. Tabori in naši društveni zbori so k temu pač mnogo pripomogli.

O prvi točki zastran prenaradebe naše občinske postave, je zbor sprejel to-le resolucijo:

„Deželni odbor naj predloži prihodnjemu dežel. zboru z ozirom na vedanje razmere in na podlagi dosedanjih skušenj izdelani načrt potrebnih prenaradeb v občinski red za pokneženo goriško in gradiščansko. Tudi naj predloži državnemu zboru peticijo za prenaradebo dotičnih državnih postav (domovinska postava, poselski red) katere spadajo v njegov delokrog.“

Po na drobem pretresanju zastran direktnih volitev državnih poslancev je pa soglasno obveljala sledeča resolucija:

1. „Slovenski poslanci naj se drži staroga slovenskega programa, kakoršnjega je sprejelo slovensko ljudstvo na dosedanjih taborjih, to je: Zedinjena Slovenija, upoljava slovenskega jezika v uradi in šole in sploh pospeševanje duševnih in materialnih koristij našega naroda.“

2. „Naj postopa z državnoopravno opozicijo, dokler škode ne trpi narodni naš program.“

Obširneje poročilo pričobimo prihodnjic.

Tukaj samo še ono za kratek čas. Po naključju je bil v nedeljo v Rihemberku en odbornik novega društva „Gorca“. Ta sreča na poti znanca Sočana, ki se je ravno napravil k zboru, se ga oklene in ga hoče pogovoriti, naj nikar ne hodi, rekoč: „Kaj boš delal pri shodu „Soče“, saj Sočani sami ne morejo več voditi svoje barke.“ „Se v, da,“ mu odvrne naš prijatelj, „imate Goricanje veliko boljše stališče, kajti pri vas držijo vsaj poti — v Rim.“

(Nevarna smrt.) V sredo popoldne so se vojaki v Gorci bivajočega ogrskega polka France-Karlovega v Panjevcih streleti vadili. Vojak, ki je pri tarči pazil, je bil tako ne previden, da je izza nasipa glavo pomohil—puška počil, in krogla ga zadene v čelo tako, da je pri tej priči ubogi revež mrtev obležal.

(Razpisane službe.) Na goriški realki je razpisano mesto učitelja za nemški jezik kot glavni predmet. Na narodnoparalelnem učiteljskem izobraževališči v Gorici pa ste razpisani dve mesti za prirodopisje i prirodoslovje, eno z italijanskim, drugo slovenskim podučnim jezikom. Prošnje se oddajajo do 8. julija pri dež. šolskem svetu.

(Narodni dom.) V nedeljo 8. junija so v Novem mestu na Dolenjskem slovesno položili temeljni kamen narodnemu domu. Slovesnost je bila mnogo obiskovana in prav sijajna. V temeljni kamen so vžidali kosi-tavsko skrinjico, v katero so spravili ustanovno pismo, popisajočo razvoj narodne ideje na Slovenskem sploh in posebej na Dolenjskem in zgodovno novomenske čitalnice. Govorilo je več govornikov, mej njimi g. Navratil iz Metlike, dr. Vošnjak, dr. Zarnik iz Ljubljani. Belo oblečene deklice so z venci okinčale temeljni kamen; potem vzame čitalnični predsednik klado in udari trikrat ob kamen, rekoč: „Vzdigni se narodni dom, na čast Slovanstva, v prid narodnega napredka.“ Tako store tudi pričujoči gostje, odborniki, gospe in gospodičine. Mej vsemi govori so doneli živio in slavklic, vmes pa so pa prav ubrano peli gimnazijski dijak. Ob 1. uri je bil skupni obed, popoldne pa ljudska veselica pod milim nebom. Dramatično društvo v Ljubljani je napravilo sinoči gledališčno predstavo, na korist „narodnega doma“ novomenskega, pri kateri se bode prvokrat predstavljala nova igra „Na kmetih“ s petjem v 3 dejanjih, po Th. Megerle posloversjena od J. Ogrinca.

Iz Gorice je o šlo več telegramov, pozdravljajočih pri slovesnosti zbrane Slovence.

(Vipavski Sokoli) Sokolska zastava je tukaj. Dne 15. t. m. ob 4 popol. b. pregled (in občni zbor) Sokolov v tukajšnji telovadni, h kateremu mora vsak Sokolec priti. Na dnevnem redu: pogovor o blagoslovljenju zastave in ako bo še kaj drugega.

V Vipavi, 9. junija 1873.

ODBOR.

(Vseuč.) V Trstu je bila pret. nedeljo javna tombola, katere se je udeležilo čez 20.000 ljudi iz

Sicer kedo vé, morebiti da sem le skrit rusk vojašk nabiralec ali pa kak drug nevaren za mladino človek. Tedaj častitam mojemu prijatelju iz „Glasa“, da stoji v tisti vrsti, kakor goriški dopisnik „Triester-Zeitung“, ki je našel v goriški deželi „ruske volune“ (russische späher) (gl. „Poslano“ v št. 51. „Soče“ l. 1872.) Ali je častno ali pa nečastno seznanjati se z ljudmi, ki se interesirajo za tiste stroko, kakor mi, ne vem, ker ne znam tukajšnjih pojmov, žg in navad; pri nas pa v podobnem primerljaji negovori se ne o častnosti ne o nečastnosti, ampak se šteje jako naravno in celo jako koristno, da se seznanjajo mej soboj ljudje, ki imajo enake znanstvene interese. Iz tega, kar sem popreje povedal, se lahko razvidi, ali zares „o znanstvu tu nij govora, ker znanstvenemu namenu je bil rejenc uže s tem zadostil, da je poslal zbirko“ itd., in ali nij manjkalo še, da bi bil pojasnil to zbirko in sploh pogovoril se o nji s „tujim in neznanim človekom.“

Odkritosrčno priznavam, da nijsem bil v stanu popolnoma zastopiti ta oddelek dopisa, kder se govori o mojih bogoslovskih preiskavah, o sv. Avguštinu, o latinski Schmiedovi in grški Curtiusovi slovnici itd. Študiral sem v popolnoma drugih šolah, kakor č. moj prijatelj iz „Glasa“, in zatorej mi je popolnoma tuja in neznanca njegova logika, ter rad priznavam svojo nevednost v tem obziru. Omenjeni zviti in zapleteni oddelek dopisa se mi zdi tako mojstersko sestavljen, da si ga dovoljujem ponatisniti tu brez vsake spremembe:

„To nij vse, gospod je bil močno učen, tako visokih mislij, da je nahajal na vsaki strani sv. pisma protislavje, da je spoznal za krivo to, kar so kot resnico častili sv. Avgustin, sv. Krizostom, sv. Bonaventura, sv. Tomaž Akvinski in drugih modrih mož brez

Trsta in okolice, po prvi udobljeni činkvini, sta se sprla neki mornar in neki delalec; mej tem ko se sujeta, se raznese vest mej zbranim ljudstvom, da so nekteri tatje (borsarioli) bombe vrgli, da bi potem v občni zmešnjavi lože navzočim žepe praznili; ljudstvo se spusti v beg, zmešnjava je bila takošna, da nji bilo mogoče policiji množice pomiriti, vse je bilo in suvalo se, tako da so morali s tombolo jetjati in da je mnogo močno in manje poškodovanih in ranjenih na mestu ostalo. Vseh nesrečnih je čez 100, 7 žensk in 2 moška sta teško ranjena. Iz nedolžne tombole je nastala javna nesreča, kar je toliko boljše obžalovati, ker je uzrok vse žalostne nesreče prav neumnost in nerazna dogodba.

(Slovenski študentje na Dunaji.) Na dunajski univerzi je leta 1873 v zimskem poletju bilo 3756 študentov. Med temi je 1371 Slovanov. Med tem zopet okolo 100 Slovencev.

(Slovenska beseda v Beči) v zvezi s tamošnjim pevskim društvom napravila je 20. dan preteklega meseca pri „Zelenih vratih“ prvo onih veselje, katere namerava osnovati na čast in veselje slovenskim obiskovalcem svetovne izložbe. Prvoednik „Beseda“, eks-celencen grof Janez Harrah pozdravil je goste s srčnim českim govorom in izrazil nadejo, da bodo slovenski popotniki prav obilo udeleževali se teh društvenih shodov, kateri naj bodo dokaz slovanske vzajemnosti. Mimogrede je omenil, da na Dunaji zdaj biva nad 150.000 Slovanov, večidel Čehov, da pa mesto se ne ozira nanje čisto nič, da nemajo niti svoje šole niti cerkve; gleda na to poudarjal je potrebo in važnost, da avstrijski Slovani zložno potegajo se za državljanske pravice, ki jim gredo. Pevsko društvo pod vodstvom profesorja Foerchtgott-Tovačovskega pelo je potem med drugimi slovenska zbor „Kdo je mar?“ in „Pri lovu“. Med mnogobrojnim občinstvom zastopana so bila vsa slovanska plemena.

(Prof. Matej Lazar) je imenovan za člana izprašujoče komisije za ljudske in meščanske šole v Gorici.

(Dramatično društvo v Ljubljani) je te dni razposlalo svojim družabnikom „Slovenske Talije“ 19. 20. 21. 22. zvezek, ki obsegajo igre: „Visoki C.“ — Gorjanski slavček. — Požigalčeva hči. — Umetnost in narava. — Zapravljivec. — Iz vsega se vidi, ka to prekoristno i prepotrebno društvo prav vrlo napreduje. Delajočih močij ima veliko: 22 gospuj i gospodičin pa 30 gospodov. Manjka pa mu še ustanovnikov in letnih družabnikov in zatorej vabimo svoje čitatelje, ki še niso udje dr. društva, da naj ne odrekajo dalje svoje pomoči temu zavodu.

Eden najvažnejših pogojev za izomiko vsacega naroda je gotovo narodno gledališče. Zato najbolje izobraženi narodi že od nekdanj žrtvujejo veikkanske avôte za svoja kazališča, da se mogo obdržati na vrhuncu umetnosti in okusa. V novejših časih tudi manjši narodi, kakor n. pr. Madjari, Čehi, Srbi in drugi mnogo novcev darujejo za ostanek svojih Talijinskih hramov in posebno Madjari odločajo v ta namen ogromne subvencije; enako delajo najbližnji naši sosedje, bratje Hrvatje, kateri nečejo zaostati, in lauski sabor trojedine kraljevine je za gledališko sezono 1872/3 ukazal narodnemu zemaljskemu kazališču v Zagrebu znamenito podporo v imponentnem znesku 32.000 gold.

To postopauje izvira iz spoznanja, da je le po dovoljni materialni podpori mogoče privabiti v dramatično kolo spretne igralce in pisatelje, ker se samim diletantizmom nij noben narod na dramatičnem polji dosegel znatnega napredka.

Mi Slovenci za svojo dramatično močrico od države ne moremo pričakovati niti najmanjše podpore, med deželni zastopi pa samo od kranjskega deželnega zbora, ki pri prihlj deželnih dohodkih dovoliti more le toliko, kolikor zadostuje komaj najsilnejšim potrebam; tedaj nam ne ostaja drugoga, nego da se združujemo po znamenem pregovoru: „Pomagaj si sam in Bog ti pomore.“ Ako hočemo napredovati, delati moramo tudi tukaj „spojenimi silami!“ Vsak naj pripomore po svojih močeh ali duševno ali materialno, da bodemo i mi Slovenci dospeli na tem polji do zelenege smotra in tako sploh do boljše prihodnosti.

Dramatično društvo — katero si je postavilo blagi namen, da našemu uka in prosvete željnemu ljudstvu podaja dostojne gledališke predstave, v svojih vsako leto izhajajočih „Talijinskih“ zvezkih pa dobre ali izvrne ali iz družih jesikov prevedene igre, katere posebno dobro dojdejo mnogim čitalnicam po vsem Slovenskem — dramatično društvo v Ljubljani je ono središče, v katerem naj se snidejo vse moči, katerem je mari razvoj slovenske dramatike! Zato drzemo se v svojem listu naših čitateljev pozornost obračati na omenjeno društvo vabeč Vas, da pomagate položiti tudi Vi temelj narodnemu gledišču, katero bo bistrega uma slovenskega vredno, katero bo prijeten dom za narodno razveseljevanje, šola lepih uravov in čiste narodne besede, ter budilno zrcalo plemenitih čuvstev in dejanj človeških.

Kedor želi pristopiti društvu kot ustanovnik, plača

v ta namen 40 gold. ali na enkrat ali pak v štirih letnih obrokih po 10 gold. Kdor pa želi biti samo podpornik, plačuje vsako leto po 2 gl.

Po društvu na svetlo dni zvezki Slovenske Talije se pošljajo družabnikom poštarine prosti pod njihovim naslovom po pošti ali neposredno ali pak jih debé po društvenih poverjenikih.

Oglase za pristop in denar prejema društveni blagajnik gospoj Dragotin Žagar v Ljubljani, za Goriško pa tudi uredništvo „Soče.“

Dolžniki zadnjkrat pozor!

Tiste gg. naročnike, ki niso vkljub večkratnemu tirjanju še zdaj plačali starega dolga od leta 1872, opominjamo, da v 8. dneh pošljejo dolžne zneske, ker drugače bomo naročnino iztirjali po poštinih povzetnih listih na njih stroške.

Upravništvo „Soče.“

Zahvala.

Presrečno se zahvaljujem čestiti gospodi, posebno pa gospodom pevcem, ki so mojo rajno soprugo spremili k zadnjem miru.

ANTON HRIBAR.

Kmetijske i trgovske vesti.

Zadnja velika toča nij nikjer v goriški okolici škode napravila; bila je samo po mestnih vrtilih in tam drevje močno poškodovala, tako da je polovica drevesnega porja ležala po tleh in da je bil žalosten pogled v goriške lepe vrte.

V okolici goriški in drugod po naši kronovini je še precejšna nadeja na sredajo letino; slana nij nikjer dosta pritiskala in škode naredila, še največ na Furlanskem, kder vna letos ne bode; po drugih slovenskih krajih pa se smemo nadejati saj takošne trgatve, kakor je bila lanska.

Črviči so šli prest; ravnalo se je letos po Goriškem mnogo sviloprejk; kakšnemu svilorejetu so se prav dobro oponesle, a nekteri so je morali vreči preč ko so užo četrtkrat prespale; sploh pa moramo reči, da pri tako nengodnem, mokrem in mrzlotnem vremenu se nij bilo še tega nadejati, kar se kaže, da bo. — Večina sviloprejk je zdaj v kavalonih, kder se zaprejajo, ampak mnogo jih mora biti še po četrtem spanju, ker se murbovina na goriškem trgu prav po visoki ceni prodaja; letos so plačevali na Videmskem trgu listje do 4 gold. cent in v Gorici do 3 gold., kar znači, da so ljudje mnogo kavalirjev imeli. V Gorici se užo kakih 10 dnij prodaja galeta in sicer se plačujejo male partije zelene robe po f. 1.30 — 40, rumene pa po f. 1.50 — 60 funt; večina posestnikov pa prodaja svojo galeta na srednji kup, in dobiva zdaj na račun po 1 gold. na funt, kar je zdaj najbolj varno, ker cena bode poskočila, kadar enkrat pridejo na naš trg italijanski trgovci, kateri zdaj še ne vedo, koliko robe bodo lahko doma kupili in koliko je bilo potrebovali. Srednji kup napravi mestni urad s primerjanjem vsih cen od začetka do konca prodaje na našem trgu. To ceno imenuje Italijan „meta“. kadar je enkrat po mestnem uradu naznanjen srednji kup (meta) pridjo vsi tisti, ko so na tak način prodali svojo robo, obračunat s trgovcem, kateri jim potem doplača, kar jim še gre. To srednjo ceno bomo tudi mi o svojem času naznanili, in dostavili tudi koliko se je na našem trgu prodalo galeta.

Iz zgornjega Italijanskega dohajajo slaba poročila o svilnem pridelku, enako o trti; tam je toča in ponočna zmrlina silno čosta škodovala trti. Največ pa so vinogradi irpeli na spodnjem Ogrskem, ob Renu in na Francoskem. Če bo to mokro in surovo vreme še dolgo trajalo, bo pač še mnogo nezgode napravilo; če pa dobimo kmalo lepo stanovitno vreme, se bo še marsikaj popravilo.

(Nove železnice.) Trgovinski minister je dal inženirju Sivicu v Trstu in tovarušem dovoljenje, da pripravljajo prva dela za železnico s ozkimi kolovozji od Trsta do Ajdovščine. Ta železnica se bode zidala, če bo kaj iz tega po ameriškanski sistemi in ne bode imela postaj, ampak urad bo ambulanten na vlaku, tako da se bo z vlakom prepeljeval. Lep napredek! Naši Ajdovci ga bodo gotovo veseli. Nadalje je dobil tudi inženir Siidenhorst na Dunaji v društvu z grofom Lantierjem iz Vipave in V. C. Županom, predsednikom kupč. zbornice v Ljubljani koncesijo za prva dela za lokomotivno železnico iz Gorice skozi vipavsko dolino, Razdrto do Rakeka, od Rakeka skozi Ribnico in Novomesto na Brežice in od Ribnice skozi Kočevje v Černomelj. Ker bi vezala ta trasa Italijo z Jutrovim to jej dali ime italijansko-orientalske. Nekdo pa nam piše z Dunaja, da je bil te dni pri glavnem ravnatelju rudolfove železnice na Dunaji in da ga je ta zagotovil, da je položilo društvo one železnice mi-

nisterstvu užo študije in načrt železnice od Loke, čez idrijsko dolino v Vipavo, in iz Vipave v Gorico in sv. Peter i; morda iz kacega kraja iz idrijske doline tudi v Tolmino, da je ministerstvo jako prijazno tej črti in pripravljeno podpirati jo, da zadobi državno podporo, to je garancijo obrestj. Toliko projektov, pa vendar še nobene železnice; na najvažnejšo predelsko črto pa je zljaj vse pozabljeno in vendar je ta edina, katero potrebujemo mi, zdaj v prvi vrsti; brez nje je tržško trgovstvo na slabem in goriška obrtnja, katera mnogi čbeča v sški dolini popolnoma nemogoča.

(Borsna kriza) je zljaj še le prav segla v daljne kroge; več bank katerih akcije so stale meseca aprila še čez 250 gold., je te dni likvidiralo in plačalo na vsako akcijo od 7, 15 do 35 gold. enako je tudi mnogo imovnih bankirskih hiš faliralo na Dunaji; tako Schei z 16 milijoni gold. in več drugih s 3 mi 6 mi 10 mi milijoni. — Nek velik slepar Plaht po imenu je prvi bil mej faliti; ta Plaht je naplahal neizmerno dosti takih, ki so si z velikim trudom prihranili kak krajčarček, še v Gorici je nekterim slugam bogatih hiš zapravil prihranjeno nove; on je namreč jemal uloge, da bo z njimi spekuliral na borsni, prve mesece jim je pošiljal neprimerno visoke dobičke, to so bile limanice s katerimi je druge tičke lovil, in ko so drugi slišali koliko jim na Dunaji denar vrže, hajde, so šli eden za drugim na limanice; in tako je prišlo, da je Plaht imel v rokah čez 3 milijone gold. samih malih ulog. Ko pride „Krah“, e Plaht faliral in ko je sodnija, katera ima Plahta pod ključem, našla, da ima samo nekaj čez 100.000 gold. premoženja, tako da so njegovi upniki dobili na vsakih 100 gold. le 50 soldov nazaj. Zljaj pomislite koliko nesrečnih je pri tem človeku zapravilo svoje krvave žulce. In to stori vse neumnost in želja po hitrem bogastvu. Tudi neki tržaški „Spaudau“ je po Goriškem izmolzel mnogo denara za borsne spekulacije; nij sicer še gotovo, kako se bo potegnili omenjeni borsni „čuk“ iz afare; vendar pa moremo uže denes pomilovati naše „borzjančke“ po deželi, in jim le vošiti, da ne bi morali zraven zgubo kapitala še kaj doplačevati. Dunajski „švindal“ in „kriza“, njegova naslednica, sta tirjala neizmerno žrtve; vse dozdej znane zgube znašajo čez 2000 milijonov gold. Ali nij to finančni „Sedan!“? Neki grof bo zidal novo dvorano in jo tapeciral z akcijami v spomin „krize“. Imel bo vsaj to zadosčenje, da se bo lahko pobahal: „Ta dvorana me stane čez 200.000 gold.“

Iz uredničkove listnice.

G. K.: Poslano je za feuilleton preabstraktno. Pri dopisih Vas prosimo, da nam več faktičnega poročate; tudi pomislite, da človek ne živi samo od zabavljanja. Rane, ktere Vas peko, tudi mi živi čutimo, toda bolje se nam zdi, da jih sedaj ne praskamo. Saj nam še domače presedajo! Sicer pa hvala za Vaš trud in srčni pozdrav!

Učenjak Židek: Ali te je zadnji „krach“ pohrustal ali si se v razstavi zgubil, da se nič ne oglasiš. Piši kaj o „strijcu“ ali pa o razstavi. Velja! Mož beseda!

G. Fr. R. v K.: Prihodnjič, za danes nam je prišlo prepozno. Nijmo mislili, da je „Glas“ tako nesramen, da celo krive podpis e rabi. To so vam poštenjaki!

Florio Spongia,

lekarntičar v Sezani

ima bogato zalogo izvrstnega hrvatskega in štajerskega vina po primernih cenah.

Prodaja je tudi na vedra.

To se p. n. občinstvu naznanja.

ANTONIO MAZZOLI

je odprl

NOVO PRODAJALNICO

RAZNEGA MATERIJALNEGA BLAGA

(drogherijo)

v gosposki ulici h. št. 270,

v kateri se dobi dobro urejena zaloga dišav, zdravilnih in kemičnih surovin in izdelkov, zmetih z oljem in na suho, čopkov (penzeljnov) za vsako rabo in raznih drugih rečij za barvarijo.

Vse to blago dobiva se frišno najboljše baže in po najnižji ceni.